

УДК 327.5:339.9](73:5)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2021.7(300).3-9

Микола Сенченко,

директор Книжкової палати України, професор,

e-mail: director@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7445-5185>

Парадигми глобальної стратегії США — концепції глобалізації та глобальної нестабільності*

Аналізуючи процеси та події, які сьогодні відбуваються у світі, виникає стійке враження, що вашигтонські "мудреці" — головні режисери сучасного світового розвитку — ухвалили рішення відмовитися від малоуспішної й набридлої н'єси для того, щоб поставити нову.

Йдеться про застарілість концепції глобалізації, яку так активно обговорювали в недалекому минулому, і заміну її концепцією глобальної нестабільності, що фактично є поверненням до діалектики Гегеля, котра стверджує: "всі історичні події є результатом конфлікту між протилежними силами" [1].

Саме антагоністичні суперечності стали основою зміцнення американського домінування внаслідок розквітання стійких політичних конструкцій, створення зон численних конфліктів й управління світом через взаємодію протилежностей, в якій об'єкти, що стикаються, мають непримиренний характер. Цього результату досягають завдяки маніпулюванню супротивними політичними силами.

Ключові слова: глобальна нестабільність; глобалізація; країни Сходу; Китай; холодна війна; міжнародні інститути; МВФ; Світовий банк; Трестороння комісія; Вашингтонський консенсус; новий світовий порядок; колоніальна демократія

Частина II. Концепція глобальної нестабільності

Мета статті — розглянути аспекти заміни концепції глобалізації як застарілої на концепцію глобальної нестабільності, котру США широко впроваджують для досягнення світової гегемонії.

Виклад основного матеріалу дослідження

2.1. Глобалізація

Глобалізація як практична стратегія, що набула поширення після закінчення холодної війни й була спрямована на те, аби забезпечити американське домінування у світі, перевірку на міцність не витримала. Її розробники планували за відносно короткий період сформуванню у країнах Сходу ліберальні політичні режими, орієнтовані на США та економіку, відкриті зовнішнім інвестиціям і впливам, із пануванням приватного бізнесу й підприємництва та витісненням із неї держави.

Результатом процесу глобалізації мав стати однорідний політичний, економічний і духовно-культурний простір — світ, організований за американським зразком, в якому США надовго б залишилися визнаним лідером.

Найсвітліші уми американської та західної політології від Хоффмана до Шаголанда, від Робертсона до Стігліца розробляли численні варіанти концепції глобалізації, пропагували її переваги для більшості країн світу, зазначали про неминучість заміни традиційних для країн Сходу порядків новими. Багато науковців навіть наголошували на природності процесу глобалізації, ніби не помічаючи, що його конструюють з одного центру. Суб'єктами і об'єктами глобалізму стали США та контрольовані ними міжнародні інститути — Міжнародний валютний фонд (МВФ), Всесвітній банк (ВБ) і Світова організація торгівлі (СОТ). Під їх

впливом глобалізація у світі стала розвиватися в дусі вимог так званого Вашингтонського консенсусу, тобто політики дерегулювання національних економік, широкої лібералізації й приватизації. У цій схемі лідерство Сполучених Штатів відбувалося опосередковано: через контроль фінансових та основних матеріальних ресурсів, а головне — через контроль "правил гри" нового глобалізованого світу.

Приблизно до середини 2000-х рр. з'ясувалося, що ретельно спланована глобалізація зазнала фіаско й забезпечити американську гегемонію в межах цієї стратегії неможливо. У США з'явилися серйозні супротивники, які дедалі рішучіше кидали виклик американському диктату. З'ясувалося також, що найпрогресивнішими у процесах глобалізації виявилися країни, які не дотримувалися західних "демократичних цінностей", а навпаки, розвивалися в межах авторитарних режимів і проводили цілковито протилежний американському курс у сфері політики, економіки й культури. Прикладами є Китай і В'єтнам, де, за збереження однопартійної політичної системи з компартіями на чолі, було досягнуто найвищих темпів економічного зростання. Навіть якщо розглянути Південну Корею, Японію, Сінгапур, то й там, за зовнішньої демократичності, влада цілком авторитарна й, по суті, перебуває в руках однієї владної еліти.

У рамках глобалізації на Сході перемогла не приватна економіка за мінімальної участі держави, а змішана державно-приватна економіка з панівною роллю держави.

Що стосується поширення західних культурних стереотипів: якщо ці процеси й відбулися в певному регіоні, то виявилися надто поверховими й охопили доволі обмежені за чисельністю міські прошарки, тоді як основна частина населення, як і раніше, поділяє

* Закінчення. Початок див. Вісник Книжкової палати. 2021. № 6. С. 3—11.

традиційні уявлення й цінності. Більше того, в окремих країнах у відповідь на експансію західної маскультури посилюються тенденції традиціоналізму й релігійного екстремізму.

У країнах Сходу замість суспільства, змодельованого за американськими лекалами, сформувалися держави напівавторитарного типу, що прагнули проводити незалежну політику й вперто не бажали наслідувати інтереси США. Китайсько-американське суперництво за панування у Східній і Південно-Східній Азії, курс турецького президента Р. Ердогана в межах політики ісламізації та орієнтації на Схід, критика Сполучених Штатів і завзятість у відстоюванні власних інтересів тайландськими генералами — це лише окремі приклади справжніх "плодів глобалізації".

Природно, такий перебіг подій США не влаштував, і у Вашингтоні вирішили, мабуть, написати сценарій нової гри, кардинально змінивши правила гри чи, найімовірніше, розпочати нову. На відміну від попередньої стратегії, правила нової гри чи її сценарій світу не явили, тому важко назвати точну дату її початку. Цілком вірогідно, що це межа 2005—2006 рр., коли після американського вторгнення в Ірак з'ясувалося, що замість примирення, після повалення влади "недемократичного" уряду Саддама Хусейна, у країні відбуваються руйнівні процеси, що навмисно розколюють її на окремі регіони. Невидимі режисери провокують зіткнення сунітів і шиїтів, а головне — американська окупаційна влада мало що робить для того, аби зупинити зростання кількості екстремістських і терористичних організацій у країні.

Повніше вираження нова стратегія дістала 2011 р. із початком "арабської весни". Багато аналітиків тоді ставили запитання: навіщо американці прагнуть зруйнувати відносно стабільні режими в Тунісі, Лівії, Єгипті, Сирії, навіщо відкривають дорогу екстремістським силам, релігійним фанатикам і навіть ненависникам Сполучених Штатів? Відповідь зрозуміла сьогодні, коли дія нової стратегії глобальної нестабільності дедалі виразніша не лише на Близькому Сході, а й усюди, куди простягаються "інтереси США".

Поява й розвиток так званої Ісламської держави Іраку й Леванту (ІДІЛ), що ввергла в стан невизначеності й хаосу Близький Схід, події в Україні й Афганістані, спроби дестабілізувати владу військових у Таїланді, скинути уряд Наджиба Разака в Малайзії, протидія будь-яким спробам міжкорейського врегулювання та розпалювання конфліктів по всьому світу — це, певно, і є нова американська стратегія, що має на меті створення ситуації глобальної нестабільності у світі.

Сенс цієї політики полягає в тому, щоб через актуалізацію латентних конфліктів розколювати навіть найстійкіші національні й регіональні об'єднання, які претендують на незалежність і певною мірою перешкоджають реалізації політики Сполучених Штатів. У Вашингтоні розраховують, що, з одного боку, спровоковані штучні конфлікти ослаблять потенційних конкурентів, а з іншого — нададуть США змогу маніпулювати їх учасниками.

У Південно-Східній Азії, наприклад, Америка вибудовує цілий антикитайський ланцюг, намагаючись схилити на свій бік В'єтнам, і паралельно готує "помаранчеву революцію", прагнучи прибрати неопотупливих тайських військових та замінити їх слухняними політиками. У Камбоджі створюють підґрунтя до того, аби проамериканські сили здобули перемогу на майбутніх виборах і відправили у відставку прем'єра Хун Сена, що перетворило цю країну на головного союзника Китаю в Асоціації держав Південно-Східної Азії. У Бірмі, де колишній президент Б. Обама побував двічі, американці підштовхують місцевих генералів до нових військових конфліктів із Китаєм, як це було в районі Коканга, просувають на ключові пости в державі "свою людину" — правозахисницю та Нобелівську лауреатку Аун Сан Су Чжі.

Якщо додати до цього списку ще й войовничо налаштованих антикитайських політиків на Філіппінах, куди вже повернулися американські війська, то вишиковується довгий ланцюг країн, що незабаром будуть покликані розв'язати конфлікт із Китаєм, підірвати його імідж, поглинути його енергію в антагоністичному протистоянні. За такого розгортання сценарію немає сумнівів, що цей великий регіон замість успішного й стабільного розвитку перебуватиме у воєнному стані та залежності від США.

Світ, повний внутрішніх і зовнішніх конфліктів, покірний волі американських ляльководів, а отже підкорений інтересам США — такою нині західні реформатори світу бачать перспективу реалізації нової зовнішньополітичної стратегії. То чи варто щоразу дивуватися, навіщо американці розхитують стійкість цілком лояльних до них політичних режимів, як, наприклад, у Малайзії, прагнучи прибрати від влади прем'єр-міністра Наджиба Разака та головну політичну силу в особі Об'єднаної малайзійської національної організації (ОМНО)? Саме американська Wall Street Journal звинуватила його мало не в крадіжці 700 млн дол. державних коштів, що стало детонатором масових антиурядових хвилювань. Гадаємо, що політичним елітам багатьох країн, зокрема й тісно афілійованих з Америкою, слід готуватися до соціальних потрясінь і "помаранчевих революцій", адже тепер у світі домінують лише одні інтереси — Сполучених Штатів і лише одні правила гри, за якими вони, власне, й грають.

2.2. Соціальна організація західної цивілізації

Дослідженню західної цивілізації присвячено низку праць видатних російських науковців О. Панаріна, О. Зінов'єва та інших. Учені стверджують, що соціальна організація західної цивілізації як ціле поділяється на надбудовну й базисну частини. Щоб описати її структуру й властивості, маємо, природно, звернутися саме до надбудовної частини, зосереджуючи увагу на базисній у тому значенні, яке на неї покладає надбудовна.

Надбудовна частина є не лише сумою надбудовних явищ наддержави, надекономіки, надідеології й інших компонентів західної цивілізації. Помилково також уявляти, ніби надбудовні частини компонентів

соціальної організації суспільства перетворюються на відповідні компоненти соціальної організації надсуспільства. Ці надбудовні явища суспільства є лише окремими потоками еволюційного процесу, що зливаються воедино й перемішуються в цій єдності. Відбувається взаємне проникнення надбудовних явищ, взаємний вплив, обмін властивостями й функціями, виникнення нових явищ як засобів єдності та як її наслідків. У цей потік долучаються результати зміни орієнтації еволюційного потоку [2].

Свою частку вносять нові управлінські органи, що виникають внаслідок дії закону породження особливих структур для виконання постійних функцій. Як результат, на цьому рівні втрачає значення розділення частин і функцій, наявне на рівні суспільства та в знятій формі — у базисній частині. Надбудовна частина соціальної організації надсуспільства як ціле виступає як наддержавність щодо державності, як надекономіка щодо економіки, як надідеологія щодо ідеології тощо, а не окремими її підрозділами із визначеним розподілом функцій. Надбудовна частина утворює вищий підрозділ системи влади й управління надсуспільства, тому скорочено називатимемо її надвладою [2].

Надвлада не лише не виборна, а й взагалі не узаконена. Щоб її сформувати, потрібна велика кількість людей, які мають настільки високий соціальний статус, що фактично незалежні від державної влади, а також політичної та економічної кон'юнктури. Вони мають вплив на керівні кола суспільства та привілейований прошарок, є відомими персонами, пов'язані особистими знайомствами й родинними зв'язками та зазвичай успадковують свій статус. Вони утворюють ієрархію позицій як з погляду їх соціального статусу, так і з погляду ролі, яку виконують у межах надвлади, й становлять основний компонент людського матеріалу надвлади. Крім еліти, у цю множину входять особи, які її обслуговують і виконують рішення, та інші категорії [3].

Ця спільнота групується в безліч різних об'єднань у різних вимірах, що, зі свого боку, утворюють складну, щільно пов'язану ієрархічну мережу. Стан людей у цих структурах залежить від їхнього стану в базисній частині надсуспільства. Однак останній чинник залежить від першого. Ці угруповання не узаконено юридично, їх утворюють за соціальними законами об'єднання людей, а також з огляду на умови їх функціонування в системі влади й управління, особисті й ділові відносини, взаємні послуги тощо. Надсуспільні об'єднання різноманітні за ступенем організованості — від випадкових і аморфних до постійних — із чітко визначеною структурою, правилами, розподілом функцій. Вони формально добровільні, але фактично мають доволі міцні зв'язки, що утворюють єдине ціле й подібні до зв'язків в об'єднаннях на досуспільному рівні. Учасники цих угруповань здатні розрізнати "своїх" і "чужих", ідентифікувати себе як членів певних об'єднань.

Структури, з яких складається надвлада, виникають і діють у межах юридичних законів, але не є юридично узаконеними як органи влади. Вони при-

власнують функції влади, використовуючи засоби й можливості, що виходять за межі державності, та підпорядковують її собі. Ці об'єднання дають змогу надбудовній частині соціальної організації керувати системою влади й виконувати функції стратегічного управління, непосильні для державності. Зазначені завдання охоплюють багаторічні плани та особливо важливі проблеми, для розв'язання яких потрібні зусилля всієї країни, питання позиції держави в навколишньому світі, напругу її еволюції загалом.

Надвлада надсуспільства складається з двох частин. У першу входять люди, об'єднання, установи, підприємства, що відповідають за вироблення та ухвалення рішень, скажімо, вирішальна частина. Вона є аналогом законодавчої частини влади суспільства. Друга частина — виконавча — охоплює сегмент, що відповідає за виконання рішень першої частини [3].

Хоча рішення першої частини не є юридично законними, вони мають примусову силу для виконавців, змушених підкорятися, оскільки від цього залежить їхня винагорода й становище в суспільстві (успіх, кар'єра, спілкування, доля дітей). Інші люди підкоряються, оскільки надвлада має широкий арсенал засобів примусу базисної частини надсуспільства: адміністрація, суди, поліція, грошовий механізм, засоби масової інформації.

Виконавча частина надвлади утворюється з надбудовних елементів соціальної організації суспільства. Вона також охоплює державну бюрократію, армійське командування, органи державної безпеки, апарати партій тощо. У цьому разі маємо, можна сказати, апаратний плюралізм.

Як зауважує О. Зінов'єв, еволюційний перелом відбувається на трьох рівнях організації суспільства [3]:

- на рівні утворення надсуспільств;
- на рівні об'єднання західних надсуспільств в єдину множину суспільств, які щодо західної цивілізації є надцивілізацією;
- на рівні утворення глобального суспільства зусиллями західної надцивілізації й під її пануванням.

Ми розглянули перший рівень, стисло розглянемо другий.

Тенденція до інтеграції західної цивілізації в єдине суспільство була виразною впродовж століть, проте приймала різні форми: взаємне проникнення, культурний вплив, економічні зв'язки, кровопролитні війни. Не становила винятку й Друга світова війна як багатоаспектне явище. В її межах точилися інші війни: західного світу — проти комуністичного, всередині західного світу — за домінування, ослаблення й навіть знищення конкурентів. Жорстока війна велася за примусове створення хоча б часткової західної надцивілізації, тобто за об'єднання західноєвропейських країн в єдине ціле під егідою гітлерівської Німеччини. У цьому разі об'єднання кількох суспільств в єдине надсуспільство припускає певні умови [4].

По-перше, суспільством, що здійснює об'єднання та перебуває на шляху до надсуспільства, була гітлерівська Німеччина, як, власне, й Радянський Союз у комуністичному світі.

По-друге, відбувалася "вертикальна" структуризація країн, що об'єднувалися. Передбачалося, що на найвищому рівні перебуватиме Німеччина, рівнем нижче — Італія, ще нижче — інші європейські країни. Подібна ієрархія склалася й у відносинах Радянського Союзу з комуністичними країнами Європи після війни.

По-третє, нав'язування іншим країнам соціального ладу держави-лідера. Це також робив і Радянський Союз після перемоги над Німеччиною щодо низки завойованих країн, а отже, виразна загальна соціальна закономірність.

Перший аспект процесу глобалізації полягає в тому, що після Другої світової війни тенденція до об'єднання західного світу не зникла, а лише посилилася, хоча набула іншої форми. Історичну ініціативу в цьому процесі перебрали США. Вони вступили у війну як рятувальники західноєвропейських країн від гітлеризму та загрози радянського комунізму. Америка не зазнала суттєвих втрат у цій війні та без особливих зусиль стала лідером західного світу. Одразу після закінчення Другої світової розпочалася холодна війна Заходу, очолюваного Сполученими Штатами, проти комуністичного світу під орудою Радянського Союзу. Конфлікт значно сприяв інтеграції західних країн.

Це була перша в історії операція глобального масштабу Заходу як єдиного цілого. Піднесення США над країнами Західної Європи та їх американізація виявилися одним з аспектів цього процесу. В якій би ідеологічній одязі не рядили історичну роль Сполучених Штатів, фактично це було підкоренням Західної Європи зовнішньою для неї силою. Америка успішно реалізовувала плани гітлерівської Німеччини, але іншими засобами: гуманними, демократичними, економічними й культурними — і не як блицкриг, а як тривалий вичікувальний історичний період.

Водночас не слід забувати про те, що ці засоби спиралися на військову потужність, котру США неухильно нарощували. Холодна війна Сполучених Штатів проти Радянського Союзу була одночасно холодною колонізацією американцями і країн західного світу. Відомо, що після розпаду радянського блоку й припинення дії Варшавського договору збереглося НАТО, фактично підпорядковане США, а американські збройні сили стали безпосередньо втручатися в європейські справи (агресія проти Сербії). Факт військового домінування Америки над Західною Європою не підлягає сумніву. І ця перевага лише зростає, наближаючи лідерство Сполучених Штатів у західному світі до наполеонівського й гітлерівського зразка, адже загальні соціальні закони людських об'єднань діють із невблаганною силою [4].

Другий аспект цього процесу — утворення об'єднання європейських країн, близького за структурою до єдиного суспільства. Звичайно, воно ще не завершилося й має антиамериканське спрямування, в усякому разі, прагнення до незалежності від США й до утворення спільноти, за потужністю рівнозначної наддержаві. Проте зупинити процес європейської інтеграції вже навряд чи можливо. Факт утворення надцивілізації, що поглинає західноєвропейську спільноту, безперечний.

І третій аспект інтеграції західного світу полягає у формуванні множини різноманітних організацій, установ і підприємств загальнозахідного (наднаціонального) характеру. Нині їх налічують десятки тисяч, вони не належать до жодної країни, а підносяться над ними. Ця множина організовується та функціонує згідно із соціальними законами (правилами), відмінними від тих, за якими організуються й функціонують компоненти звичних (традиційних) "національних держав" Заходу. Організації наднаціонального характеру утворюють своєрідну надбудову над країнами західного світу ("суспільство другого рівня"), що надає західній цивілізації характеру гігантського надсуспільства. За підрахунками експертів, ця "надбудова" вже охоплює десятки мільйонів людей із найактивнішої частини населення західних країн, фактично контролює понад половину світових ресурсів і підпорядковує собі "базисну" частину західного світу як єдиного суспільства [3].

Сьогодні важко визначити, наскільки життєздатний цей соціальний монстр. Не виключено, що з часом він розколеться на два табори: американський і європейський. Водночас перспективно залишається проблема боротьби з азійським комунізмом, арабським світом та іншими частинами людства. Поки є загроза бунтів у підкорених регіонах й у власних країнах, об'єднувальна тенденція залишається провідною, до того ж вона ще не настільки закріпилася й ствердилася, щоб можна було спочивати на лаврах.

Ареною діяльності розглянутої надбудовної частини західної надцивілізації є весь західний світ із верхівкою у США. Америка — це головна резиденція, а підрозділи діють у всіх країнах західного світу. Ця верхівка фактично є надвладдою західної надцивілізації.

2.3. Колоніальна демократія

Під час холодної війни було вироблено стратегію встановлення нового світового порядку через створення "глобального суспільства". Її суть полягає в нав'язуванні незахідним народам і країнам соціального ладу, економіки, політичної системи, ідеології, культури й способу життя, що подібні (або імітують) до західних взірців. Ідеологія та пропаганда докладають чимало зусиль, щоб цей процес сприймали як гуманну, безкорисливу й визвольну місію Заходу, котрий позиціонує як осереддя справедливості, порядку, вільних можливостей і достатку. "Ми вільні, багаті та щасливі, — вселяє думку західна ідеологія і пропаганда іншим народам, — і ми хочемо допомогти вам стати так само вільними, багатими й щасливими, як ми. Проте для цього ви маєте зробити у своїх країнах те, що ми вам порадимо" [4].

Це на словах. А на ділі американізація (у тому значенні, що розглядаємо у статті!) має на меті довести намічені жертви до такого стану, щоб вони втратили здатність самостійно існувати та розвиватися, залучити їх у сферу впливу й експлуатації західних країн, приєднати до західного світу не в ролі рівноправних партнерів, а як зону колонізації. Американізація не виключає добровільного волевиявлення й навіть пристрасного бажання з боку країни-мішені

піти запропонованим шляхом. Захід, власне, й прагне, щоб жертва сама полізла йому в пашу та ще й висловлювала б подяку. Для цього й діє потужна система спокус та ідеологічної обробки. Утім, за всіх обставин і умов американізація є активною операцією з боку Заходу, що не виключає й насильства. Добровільна згода держави-жертви ще не означає, що її населення одностайно прийме новий шлях еволюції. Усередині країни також точиться боротьба між різними категоріями громадян "за і проти" західних порядків.

Окрім стратегії, також було розроблено й тактику американізації, що передбачає такі заходи: дискредитувати основні атрибути суспільного устрою країни, яку належить американізувати; дестабілізувати її; сприяти кризі економіки, державного апарату й ідеології; розколювати населення країни на ворожі групи, атомізувати його; підтримувати будь-які опозиційні рухи; корумпувати інтелектуальну еліту та привілейований прошарок. Водночас слід активно пропагувати переваги західного способу життя; пробуджувати в населення задріть до легкого збагачення й достатку; створювати ілюзію, ніби заможного й безтурботного життя можна досягти в найкоротші терміни, якщо країна обере шлях перетворень за західними зразками; вкорінювати вади західного суспільства, позиціонуючи їх як переваги та вияв справжньої свободи особистості; надавати країні-жертві економічну допомогу в такому обсязі, що призводить до руйнування її економіки й породжує паразитизм, проте водночас створює Заходу репутацію безкорисливого рятівника від виразок колишнього способу життя.

Однією з рис американізації є мирне розв'язання проблем, але цей шлях має певну особливість: він примусово мирний. Захід має величезний економічний, ідеологічний і політичний потенціал, якого цілком вистачить, аби примусити норовистих у безкровний спосіб зробити те, що потрібно США. Проте мирні засоби нічого не варті, якщо не базуються на потужності військовій. І, як переконує досвід, у разі потреби Захід не зупиниться перед застосуванням зброї, адже впевнений у тотальній перевазі.

Американізація є особливою формою колонізації, внаслідок якої у країні-мішені примусово встановлюють соціально-політичний лад *колоніальної демократії*. За численними ознаками це продовження колишньої колоніальної стратегії західноєвропейських країн, але загалом явище нове. Визначимо його характерні ознаки.

Колоніальну демократію важко визнати результатом природної еволюції певної країни з огляду на внутрішні умови й історичні закономірності соціально-політичного ладу. Це штучний процес, нав'язаний країні ззовні всупереч її історичним можливостям і тенденціям еволюції. Цю форму правління підтримують заходами колоніалізму, а країну-жертву виривають з її колишніх міжнародних зв'язків. Мети досягають через руйнування блоків країн, а також дезінтеграцію великих держав, як, наприклад, вчинили з радянським блоком, Радянським Союзом та Югославією. Іноді ці дії потрактовують як визволення

країни від гніту інших народів, однак найчастіше ідея звільнення та національної незалежності є ідеологічним засобом маніпулювання.

Вирвана з колишніх зв'язків держава зберігає ілюзію суверенітету, з нею налагоджують відносини як із нібито рівноправним партнером. У країні певною мірою зберігають попередні форми життя більшої частини населення, водночас створюють осередки економіки західного зразка під контролем світових банків і концернів як суто іноземні чи спільні підприємства. Зовнішні атрибути західної демократії зазвичай використовують не як засоби демократичного режиму, а як інструмент маніпулювання масами. Експлуатація на користь Заходу відбувається силами незначної частини населення колонізованої країни, яка наживається завдяки новим функціям і має високий життєвий стандарт, зрівняний із рівнем добробуту найвищих прошарків західного світу.

Колонізовану країну доводять до стану, коли вона неспроможна самостійно існувати. У військовому плані її демілітаризують настільки, що про опір військовому примусу не йдеться загалом. Збройні сили виконують роль поліцейського ресурсу для заборони актів протесту населення й придушення можливих бунтів. До жалюгідного рівня зводять національну культуру, місце якої посідає псевдокультура американізму.

Населенню насправді пропонують сурогат демократії, що ґрунтується на розбещеності, ослабленому контролі з боку влади, доступних розвагах, вседозволеності. Культивується система цінностей, що позбавляє людей моральних обмежень, руйнує усталену систему норм.

Американізація планети призведе до того, що у світі не залишиться жодних "точок зростання", з яких постала б нова форма еволюції, відмінна від західної. Завойовуючи світ, Сполучені Штати винищують всі можливі конкурентоспроможні зародки еволюції іншого зразка.

Уважний аналіз суспільного життя в Україні свідчить, що нашій країні насаджують колоніальну демократію, зокрема відбувається руйнування економіки й армії, культивується поклоніння мамоні, знищується культура, гальмуються процеси державотворення.

2.4. Сучасний Захід

Сучасний Захід — це нове людське об'єднання, утворене із західних країн і на їх основі у другій половині ХХ ст. (після Другої світової війни). Цей конгломерат має надто складну соціальну структуру, досі чітко не визначену для людей, які там живуть. В організації сучасних західних країн, узятих окремо, вирізняють два рівні:

- перший рівень відповідає структурі суспільства;
- другий рівень є своєрідною "надбудовою" над соціальною організацією суспільства.

Поняття "надсуспільство" уживають як на позначення цієї "надбудови" над суспільством, так і на позначення людського об'єднання, в якому "надбудова" виникає та визначає соціальний тип об'єднання загалом.

Сферою діяльності західних надсуспільств у обох значеннях стає весь західний світ і навіть уся планета. Вони утворюють складні об'єднання, що також поділяються на два рівні, причому надсуспільство в першому значенні утворюється як взаємодія й сполучення "надбудовних" частин західних країн. Ці структури функціонують як загальнозахідні явища, сфера їхньої діяльності виходить за межі західного світу.

Нарешті, над усіма західними країнами формується загальнозахідне "надбудовне" об'єднання (загальнозахідне надсуспільство в першому значенні), що є результатом та одночасно засобом інтеграції західних країн в єдину спільноту. Західний світ загалом має тенденцію до "вертикальної" структуризації.

Захід роздвоюється так, що Сполучені Штати стають свого роду втіленням "надбудовної" частини загальнозахідного надсуспільства в першому значенні. Тут розташовуються його основні компоненти, причому відбувається зрощення компонентів надсуспільства США як окремого надсуспільства й загальнозахідного надсуспільства. Це поєднання настільки сильне, що Америка стає реальним втіленням надсуспільної частини західного світу загалом. Як зона діяльності загальнозахідного надсуспільства Сполучені Штати позиціонують себе силою, що підноситься над іншими

країнами західного світу та керує ними. Прагнення Заходу до глобального панування віддзеркалює схожу мету США, при цьому Америка керує і своїм, і загальнозахідним надсуспільством.

Висновки. Процес глобального об'єднання людства насправді є формою його підкорення західним світом як єдиним цілим. З цього погляду його можна визначити як процес тотальної американізації. Оскільки в західному світі домінують Сполучені Штати, що розпоряджаються більшістю ресурсів Заходу й планети, цей процес можна назвати американізацією західного суспільства. Оскільки над Америкою та всіма західними країнами панують надсуспільні явища, об'єднані певною мірою в загальнозахідному надсуспільстві, зоною активності якого стає вся планета, цей процес можна визначити як глобалізацію людства. Слід констатувати як факт найважливішу тенденцію соціальної еволюції людства до об'єднання у глобальне надсуспільство, очолюване західним надсуспільством у розглянутому вище значенні [2].

Поняття "глобалізація" й "американізація" фактично фіксують різні аспекти одного й того самого процесу еволюції світової спільноти, що розпочався у другій половині ХХ ст. і, найімовірніше, визначатиме історію людства у ХХІ ст. І схоже на те, що ця історія за фатальністю перевершить усі трагедії минулого.

Список використаної літератури

1. Сенченко О. Діалектика Гегеля — філософський базис ведення інформаційних війн у соціальних системах / Оксана Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2015. — № 6. — С. 41—45.
2. Зиновьев А. Запад / А. А. Зиновьев. — Москва : Эксмо, 2003. — 512 с.
3. Зиновьев А. Глобальный человек / А. А. Зиновьев. — Москва : Эксмо, 2003. — 448 с.
4. Панарин А. С. Искушение глобализмом / А. С. Панарин. — Москва : Русский национальный фонд, 2000. — 381 с..

Mykola Senchenko **Paradigms of US global strategy — concepts globalization and global instability**

Analyzing the processes and events taking place in the world today, one gets the strong impression that the Washington "sages" — the main directors of modern world development — have decided to abandon the unsuccessful and boring play in order to stage a new one.

It is about the obsolescence of the concept of globalization, so actively discussed in the recent past, and its replacement by the concept of global instability, which is in fact a return to Hegel's dialectic, which states: "all historical events are the result of conflict between opposing forces" [1].

It is the antagonistic contradictions that have led to the strengthening of American dominance in the world as a result of the shaking of stable political structures, the creation of zones of numerous conflicts and world governance through the interaction of opposites in which conflicting forces are irreconcilable. This is achieved by manipulating opposing political forces.

Keywords: *global instability; globalization; orient; China; the Cold War; international institutes; IMF; The World Bank; Tripartite Commission; Washington Consensus; new world order; colonial democracy*

References

1. Senchenko O. (2015). Dialektika Gegelya — filosofskij bazis vedennya informacijnih vijn u socialnih sistemah. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 6, pp. 41—45.
2. Zinovev A. (2003). *Zapad*. Moskva: Eksmo.
3. Zinovev A. (2003). *Globalnyj chelovejnik*. Moskva: Eksmo.
4. Panarin A. S. (2000). *Iskushenie globalizmom*. Moskva: Russkij nacionalnyj fond.

Надійшла до редакції 6 липня 2021 року